

T.C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-277/3507

Ankara

17/7/2001

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 15/6/2001 tarihinde kararlaştırılan "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine İlişkin İhtiyari Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

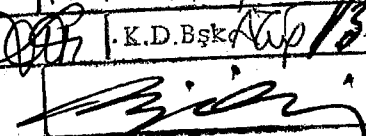
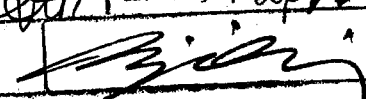
Gereğini arz ederim.

Bülent ECEVİT
Başbakan

Eki :

- 1- Kanun Tasarısı
- 2- Gerekçe

T. B. M. M. BAŞKANLIĞI	
Tali Kom.	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Ek Kom.	Dışişleri
Tarih	17.9.2001 / 896
K. Md.	K.D. Bşk.
Başkan	

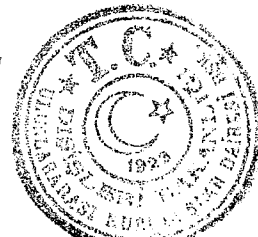
GEREKÇE

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana Türk kadınının toplumdaki statüsünde gelişme sağlayan önemli reformlar gerçekleştirilmiştir. 78 yıllık süreç içinde Türkiye, çağdaş dünyanın bir üyesi olarak, kendi mevzuatında gerekli iyileştirmeleri ve düzenlemeleri yaparken, kadın-erkek eşitliğini sağlayıcı uluslararası çalışmaları da yakından izlemiş ve bu alandaki uluslararası belgelere taraf olmuştur.

Bu süreç içerisindeki en önemli adımlardan birini, Türkiye Cumhuriyeti'nin 1985 yılında imzaladığı ve 19 Ocak 1986 tarihinde onayladığı Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi oluşturmuştur. Söz konusu Sözleşme ve bunun doğrultusunda kadın hakları konusunda uluslararası düzeyde alınan kararlar, ülkemizde kadın politikalarını geliştirmek ve Türk kadınına eşitlik içinde sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi alanlarda hak ettiği statüyü kazandırmak amacıyla yürütülen çalışmaları hızlandırmıştır. Bu bağlamda 1990 yılında kurulan Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü eşgüdümünde kadınların durumunu iyileştirecek yeni yasaların hazırlanmasına, varolan yasaların uluslararası taahhütlerimiz ışığında daha çağdaş hale getirilmek üzere gözden geçirilmesine, kadınların eğitim, sağlık, istihdam ve sosyal güvenlik olanaklarından yararlanmalarına ve taciz ve şiddet olaylarından korunmalarına yönelik önlemlerin alınması için gayretler sürdürülmektedir.

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin etkinliğinin artırılması amacıyla, Sözleşme'de öngörülen hakların ihlali durumunda işletilecek yeni denetim mekanizmalarını belirleyen ve Sözleşme'ye ek olarak hazırlanan İhtiyari Protokol, Türkiye açısından, yukarıda belirtilen gayretlerin bir parçası olmanın yanında, çağdaş devlet kriterleri bağlamında ve uluslararası planda kabul görmüş demokrasi ve insan hakları standartları ışığında değerlendirilmelidir. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nde tanınan hakları ihlal edilen kadınlara, Sözleşme'nin denetim organı olan Komite'ye bireysel başvuruda bulunma hakkını getiren İhtiyari Protokol bu çerçevede ele alındığında da, Protokol'e katılmamızın yerinde olacağı düşünülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin anılan İhtiyari Protokol'e katılımı, kadının insan haklarını güçlendirmek amacıyla izlenen genel politika ve söyleme uygun yeni bir adım olacaktır.

KADINLARA KARŞI HER TÜRLÜ AYRIMCILIĞIN ÖNLENMESİ SÖZLEŞMESİNE İLİŞKİN
İHTİYARİ PROTOKOLÜN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞU HAKKINDA
KANUN TASARISI

Madde 1- 8 Eylül 2000 tarihinde New York'ta imzalanan "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine İlişkin İhtiyari Protokol"ün onaylanması uygun bulunmuştur.

Madde 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Eki

DEVLET BAHÇELİ
BÜLENT ECEVİT
BAŞBAKAN V.

 D. BAHÇELİ Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	 H.H. ÖZKAN Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	 M. YILMAZ Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	 K. DERVİŞ Devlet Bakanı
 Prof. Dr. T. TOKAY Devlet Bakanı	 M. KELEŞLER Devlet Bakanı	 F. BAL Devlet Bakanı V.	 F. BAL Devlet Bakanı
 Dr. Y. KARAKOYUNLU Devlet Bakanı	 M. YILMAZ Devlet Bakanı	 Prof. Dr. R. MİRZAĞLU Devlet Bakanı	 M. KELEŞLER Devlet Bakanı V.
 H. GEMİCİ Devlet Bakanı	 Prof. Dr. Ş. ÜŞENMEZ Devlet Bakanı	 E. S. CAYDALI Devlet Bakanı	 F. ÜNLÜ Devlet Bakanı
 Prof. Dr. R. MİRZAĞLU Devlet Bakanı V.	 S. ÇAKMAK Devlet Bakanı	 S. ÇAKMAK Adalet Bakanı	 S. ÇAKMAK Milli Savunma Bakanı
 İ. UÇELEN Dışişleri Bakanı	 İ. CEM Dışişleri Bakanı	 S. ORAL Maliye Bakanı	 M. BOSTANCIOĞLU Milli Eğitim Bakanı
 H. AYAR Bayırcılık ve İşletme Bakanı	 Prof. Dr. E. ÖKSÜZ Sanayi ve Ticaret Bakanı	 Prof. Dr. E. ÖKSÜZ Ulaştırma Bakanı	 Prof. Dr. H. Y. GÖKALP Tarım ve Köylüleri Bakanı
 Y. ORMAN Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı	 Z. ÇAKAN Sanayi ve Ticaret Bakanı	 Z. ÇAKAN En. ve Tab. Kay. Bakanı	 M. İ. TALAY Kültür Bakanı
 E. MUMCU Turizm Bakanı	 Prof. Dr. N. ÇAGAN Orman Bakanı	 F. AYTEKİN Çevre Bakanı	

KADINLARA KARŞI HER TÜRLÜ AYRIMCILIĞIN ÖNLENMESİ SÖZLEŞMESİNE İLİŞKİN İHTİYARİ PROTOKOL

İşbu Protokol'e Taraf Devletler,

Birleşmiş Milletler Andlaşması'nın temel insan haklarına, insanlık onuru ve insan değeri ile erkeklerin ve kadınların haklar bakımından eşitliğine olan inancını yeniden teyit ettiğini kaydederek,

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin bütün insanların onur ve hakları bakımından özgür ve eşit doğduklarını ve herkesin bu Bildirge'de yer alan tüm hak ve özgürlüklere, cinsiyete dayalı ayırım dahil olmak üzere, hiçbir ayırma tabi tutulmaksızın sahip olduğunu ilan ettiğini kaydederek,

Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmeleri ve insan haklarına ilişkin diğer uluslararası belgelerin cinsiyete dayalı ayrımcılığı yasakladığını hatırlayarak,

Taraf Devletlerin kadınlara karşı ayrımcılığın her biçimini kınadıkları ve uygun olan tüm yollarla ve gecikmeksizin kadınlara karşı ayrımcılığın önlenmesi politikası izlemeyi kabul ettikleri Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ni ("Sözleşme") de akılda tutarak,

Kadınların tüm insan haklarından ve temel özgürlüklerden tam ve eşit olarak yararlanmaları ve bu hak ve özgürlüklerin ihlalini önlemek için etkili önlemler alınması yolundaki kararlılıklarını yeniden teyit ederek,

aşağıdaki hususlar üzerinde mutabık kalmışlardır.

Madde 1

İşbu Protokol'e Taraf bir Devlet ("Taraf Devlet") Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'nin ("Komite") 2. maddeye göre yapılacak başvuruları kabul ve inceleme yetkisini tanır.

Madde 2

Başvurular, Taraf Devletin yargılama yetkisi altında bulunan bireyler veya bireylerden oluşan gruplar tarafından ya da onlar adına, Sözleşme'de yer alan haklardan herhangi birinin Taraf Devlet tarafından ihlali sonucu mağdur kalındığı iddiası ile yapılabilir. Bireyler veya bireylerden oluşan gruplar adına başvuru yapılan hallerde başvuruyu yapan, onların rızası olmadan harekete geçmesinin haklı nedenlerini ortaya koymadıkça, başvuru, ilgililerin rızasıyla yapılacaktır.

Madde 3

Başvurular yazılı olarak ve başvuranın kimliği meçhul kalmayacak biçimde yapılacaktır. Başvuru Sözleşme'ye taraf olup da işbu Protokol'e taraf olmayan bir devleti ilgilendirdiği takdirde, Komite tarafından kabul edilmeyecektir.

Madde 4

1) Komite, iç hukuk yollarının işletilmesinin makul olmayan şekilde uzadığı veya etkili sonuç verme ihtimalinin zayıf olduğu durumlar dışında, mevcut tüm iç hukuk yollarının tüketildiği hususunu açığa kavuşturmadıkça, yapılan bir başvuruyu değerlendirmeyecektir.

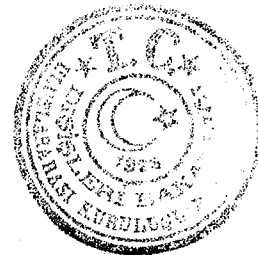
2) Komite aşağıdaki hallerde başvurunun kabul edilemez olduğunu bildirecektir:

- a) Aynı başvurunun, daha önce Komite tarafından veya başka bir uluslararası soruşturma veya çözüm çerçevesinde incelenmiş veya incelenmekte olması;
- b) Başvurunun Sözleşme hükümlerine aykırı olması;
- c) Başvurunun açıkça temelsiz veya yeterli dayanaktan yoksun olması;
- d) Başvuruda bulunma hakkının kötüye kullanılması;
- e) Bu Protokol'ün ilgili Taraf Devlet açısından yürürlüğe giriş tarihinden sonra da devam eden olgular hariç, başvuru konusu olan olguların Protokol'ün ilgili Taraf Devlet açısından yürürlüğe girmesinden önce gerçekleştirilmiş olması;

Madde 5

1) Başvurunun alınmasından sonraki herhangi bir zamanda ve esasa ilişkin bir karar verilmeden önce Komite, iddiaya konu olan ihlalin mağdur ya da mağdurlarını görmesi muhtemel telafisi imkansız zararları önlemek için gerekli olabilecek geçici önlemleri almayı acilen değerlendirmesini Taraf Devletten talep edebilecektir.

2) Bu maddenin 1. fıkrasındaki takdir yetkisinin Komite tarafından kullanılması başvurunun kabul edilebilirliğine ya da esasına ilişkin karar verildiği anlamına gelmeyecektir.

Madde 6

1) Başvurunun ilgili Taraf Devlete atıf yapılmaksızın Komite tarafından kabul edilemez bulunması hali dışında ve birey ya da bireylerin kimliklerinin sözkonusu Taraf Devlete açıklanmasına rıza göstermeleri koşuluyla, Komite işbu Protokol çerçevesinde kendisine yapılmış her başvuruyu ilgili Taraf Devletin dikkatine gizli olarak sunacaktır.

2) Taraf Devlet kendisine tebliğ edilen başvuru hakkında aydınlatıcı açıklamaları veya beyanları ve varsa, almış olduğu düzeltici önlemleri altı ay içinde yazılı olarak Komite'ye bildirecektir.

Madde 7

1) Komite, işbu Protokol çerçevesinde yapılan başvuruları, konuya ilişkin bilgilerin ilgili taraflara ulaştırılması koşuluyla, ilgili Taraf Devlet tarafından ve bireyler veya bireylerden oluşan gruplar tarafından veya onlar adına kendisine sunulan tüm bilgiler ışığında inceleyecektir.

2) Komite işbu Protokol uyarınca yapılan başvuruları incelerken kapalı oturumlar düzenleyecektir.

3) Başvurunun incelenmesinden sonra, Komite başvuruya ilişkin görüşlerini, varsa tavsiyeleri ile birlikte, ilgili taraflara iletacaktır.

4) Taraf Devlet Komite'nin görüşlerini ve varsa tavsiyelerini gereği gibi değerlendirecek ve Komite'nin görüş ve tavsiyeleri ışığında yapmış olduğu işlemlerle ilgili bilgiler dahil olmak üzere, Komite'ye altı ay içinde yazılı bir cevap sunacaktır.

5) Komite uygun görürse Taraf Devleti, görüş ve varsa tavsiyeleri üzerine almış olabileceği önlemler hakkında, Sözleşme'nin 18. maddesi uyarınca Taraf Devletçe hazırlanan müteakip raporlardaki bilgiler de dahil olmak üzere, ilave bilgi sunmaya davet edebilir.

Madde 8

1) Komite Taraf Devletin Sözleşme'de yer alan hakları ciddi ve sistematik biçimde ihlal ettiği yönünde güvenilir bir bilgi aldığı takdirde, Taraf Devleti bu bilgiye ilişkin incelemede işbirliği yapmaya ve bu amaçla bu bilgi ile ilgili gözlemlerini sunmaya davet edecektir.

2) Komite, ilgili Taraf Devletçe sunulabilecek her türlü gözlemi ve ekinde bulunan diğer güvenilir bilgileri gözönüne alarak, üyelerinden birini ya da birden fazlasını araştırma yapmakla ve sonuçları kendisine acilen bildirmekle görevlendirebilir. Araştırma, gerekli ise ve Taraf Devletin rızası varsa, Taraf Devletin ülkesine bir ziyareti de içerebilir.

3) Bu tür bir araştırmanın bulgularının incelendikten sonra Komite, bu bulguları her türlü görüş ve tavsiyeleri ile birlikte ilgili Taraf Devlete iletacaktır.

4) İlgili Taraf Devlet, Komite tarafından iletilen bulguların, yorumların ve tavsiyelerin alınmasından itibaren altı ay içinde kendi gözlemlerini Komite'ye sunacaktır.

5) Bu tür bir araştırma gizlilik içinde yürütülecek ve işlemlerin her aşamasında Taraf Devletin işbirliği aranacaktır.

Madde 9

1) Komite, ilgili Taraf Devleti işbu Protokol'ün 8. maddesi uyarınca yürütülen araştırma üzerine almış olduğu önlemlerin ayrıntılarını Sözleşme'nin 18. maddesi çerçevesinde hazırladığı rapora eklemeye davet edebilir.

2) Komite gerektiğinde 8. maddenin 4. fıkrasında bahsedilen altı aylık sürenin bitiminde, ilgili Taraf Devleti böyle bir araştırma üzerine aldığı önlemler hakkında bilgi vermeye davet edebilir.

Madde 10

1) Her Taraf Devlet işbu Protokol'ün imzalanması veya onaylanması ya da Protokol'e katılma aşamalarında Komite'nin 8. ve 9. maddelerde düzenlenen yetkisini tanımadığını beyan edebilir.

2) İşbu maddenin 1. fıkrası uyarınca beyanda bulunmuş olan herhangi bir Taraf Devlet bu beyanını Genel Sekreter'e bildirimde bulunmak suretiyle her zaman geri çekebilir.

Madde 11

Bir Taraf Devlet, yetkisi altında bulunan bireylerin işbu Protokol uyarınca yaptıkları başvurulardan ötürü kötü muameleye veya yıldırıma maruz kalmamalarını sağlamak için uygun olan tüm önlemleri alacaktır.

Madde 12

Komite, işbu Protokol uyarınca gerçekleştirdiği faaliyetlerin bir özetini Sözleşme'nin 21. maddesi çerçevesinde hazırlayacağı yıllık rapora ekleyecektir.

Madde 13

Her Taraf Devlet Sözleşme'nin ve işbu Protokol'ün geniş biçimde bilinmesini ve tanınmasını sağlamayı ve Komite'nin özellikle o Taraf Devleti ilgilendiren konularda oluşturduğu görüş ve tavsiyeleri hakkındaki bilgilere erişimi kolaylaştırmayı taahhüt eder.

Madde 14

Komite, işbu Protokol ile kendisine verilen işlevleri yerine getirirken izleyeceği usul kurallarını kendisi geliştirecektir.

Madde 15

1) İşbu Protokol Sözleşme'yi imzalamış, onaylamış veya Sözleşme'ye katılmış bulunan herhangi bir Devletin imzasına açıktır.

2) İşbu Protokol Sözleşme'yi onaylamış veya Sözleşme'ye katılmış bulunan herhangi bir Devletin onayına tabidir. Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nce saklanacaktır.

3) İşbu Protokol Sözleşme'yi onaylamış veya Sözleşme'ye katılmış herhangi bir Devletin katılımına açıktır.

4) Katılım, katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne verilmesiyle yürürlüğe girecektir.

Madde 16

1) İşbu Protokol onaylama veya katılıma ilişkin onuncu belgenin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine verildiği tarihten üç ay sonra yürürlüğe girecektir.

2) Yürürlüğe girmesinden sonra işbu Protokol'ü onaylayan veya katılan her bir Devlet için, işbu Protokol, sözkonusu Devletin onay veya katılım belgesinin veriliş tarihinden üç ay sonra yürürlüğe girecektir.

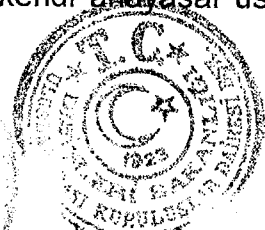
Madde 17

İşbu Protokol'e çekince konulamayacaktır.

Madde 18

1) Herhangi bir Taraf Devlet işbu Protokol'e değişiklik ve bunu Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne iletebilir. Bunun üzerine Genel Sekreter, değişiklik önerilerini bu Protokole taraf diğer Devletlere ilerek bu önerilerin incelenmesini ve oylanması amacıyla bir konferans düzenlenmesini destekleyip desteklemediklerini bildirmelerini talep eder. Taraf Devletlerden en az üçte birinin böyle bir konferansı uygun görmeleri halinde, Genel Sekreter Birleşmiş Milletler himayesinde bir konferans toplayacaktır. Konferansa katılan ve oylamada hazır bulunan Taraf Devletlerin oy çokluğuyla kabul edilen herhangi bir değişiklik, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun onayına sunulacaktır.

2) Değişiklikler, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından onaylandıktan sonra işbu Protokol'e Taraf Devletlerin üçte ikisi tarafından kendi anayasal usullerine uygun olarak kabul edildikten sonra yürürlüğe girer.

3) Protokol'de yapılan değişiklikler yürürlüğe girdiğinde, onları kabul eden Taraf Devletleri bağlar, diğer Taraf Devletler işbu Protokolün değişiklikten önceki hükümleriyle ve daha önce kabul ettikleri değişikliklerle bağli kalmaya devam ederler.

Madde 19

1) Herhangi bir Taraf Devlet Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne yapacağı yazılı bir bildirimle işbu Protokol'den her zaman çekilebilir. Çekilme, bildirim Genel Sekreter tarafından alınmasından altı ay sonra yürürlüğe girecektir.

2) Çekilme, yürürlüğe girmesinden önce 2. madde çerçevesinde yapılmış başvurulara ve 8. madde uyarınca başlatılmış herhangi bir araştırmaya işbu Protokolün hükümlerinin uygulanmasının devamına halel getirmeyecektir.

Madde 20

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri aşağıdaki hususlarda tüm devletleri bilgilendirecektir:

- a) Protokol uyarınca gerçekleştirilen imzalar, onaylar ve katılmalar,
- b) İşbu Protokol'ün ve 18. madde uyarınca yapılan herhangi bir değişikliğin yürürlüğe girme tarihi,
- c) 19. madde uyarınca yapılan herhangi bir çekilme işlemi,

Madde 21

1) İşbu Protokol'ün eşit derece geçerli olan Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri Birleşmiş Milletler arşivlerinde saklanacaktır.

2) Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri işbu Protokol'ün onaylı örneklerini Sözleşme'nin 25. maddesinde bahsedilen tüm Devletlere iletacaktır.

